

5. Kurz D., Pedagogiczne perspektywy szkolnych zajęć sportowych, [w:] Czyż S. (red.), Wychowanie fizyczne w polskich i niemieckich szkołach: współczesne trendy, Wrocław, AWF, 2005.

6. Pośpiech J., Wychowanie fizyczne i sport szkolny w krajach europejskich – wybrane problemy, Opole, Studia i Monografie, Politechnika Opolska, 2003.

7. Paluch P., Wychowanie fizyczne i sport szkolny w Niemczech, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne”, nr 11, 2006, s. 48.

8. Trunschke H., Sport i jego struktura w Niemczech, Warszawa, Ambasada RFN, 2005.

УДК 37.091.12.011.3-051:796

Войтовська О. М.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано наукові праці з проблеми освіти дорослих та професійної підготовки учителів фізичної культури в системі неперервної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, учителі фізичної культури, неперервна освіта, освіта дорослих.

Войтовская О. Н. Некоторые аспекты профессиональной подготовки учителей физической культуры в системе непрерывного образования. В статье проанализированы научные труды по проблеме образования взрослых и профессиональной подготовки учителей физической культуры в системе непрерывного образования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, учителя физической культуры, непрерывное образование, образование взрослых.

Voitovska O. Some aspects of the professional training of teachers of physical culture in the system of continuous education. The article analyzes scientific papers on the issue of adult education and professional training of teachers of physical culture in the system of continuous education. It is noted that in the conditions of modernization of pedagogical education one of the main arising problems is professional training of teachers in the context of the paradigm of continuous education. In the paper indicated that the relevance of the search for effective methods of physical culture teachers' training is determined by the needs of the school in the new generation of teachers who are at a high level will implement health, education, and educational problems in the formation of a physically fit and healthy young generation that corresponds to the priority areas of the state educational policy of Ukraine. The research claims that an important role in achieving of a high level of professional training is given to the system of postgraduate pedagogical education which creates favorable conditions for optimization of the process of professional development of pedagogical workers, their continuing professional development, self-development and self-improvement. The article states that adult education is a division and an integral part of continuing education, the so-called «education for life». It solves complex issues of our time: the competitiveness, the ability to find the necessary niche in public life for any individual taking into account their interests and characteristics. The conclusion that the problem of professional training of teachers of physical culture in the system of continuous education is relevant at the present stage of development of our state.

Key words: professional training, teacher of physical culture, continuing education, adult education.

Постановка проблеми. В умовах модернізації педагогічної освіти одним з головних завдань постає професійна підготовка педагогічних кадрів в контексті парадигми неперервної освіти. Актуальність пошуку ефективних шляхів професійної підготовки вчителів фізичної культури визначається потребами школи у новому поколінні педагогічних кадрів, які на високому рівні будуть реалізовувати оздоровчі, освітні та виховні завдання у процесі формування фізично підготовленого й здорового молодого покоління, що відповідає пріоритетним напрямкам державної освітньої політики України. Важлива роль у досягненні високого рівня професійної підготовки відводиться системі післядипломної педагогічної освіти, де створюються сприятливі умови для оптимізації процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників, їх постійного професійного розвитку, саморозвитку та самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури засвідчив, що теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах досліджували вітчизняні та російські науковці, такі як Ю. В. Драгнев [3], Ю. В. Голєнкова [2], Ю. Д. Железняк [4], Є. А. Захаріна [5], С. О. Ігнатенко [6], Є. П. Ільїн [7], Р. В. Клопов [8], Л. П. Кравцова [9], І. К. Латипов [10], Л. П. Суцєнко [13], О. В. Тимошенко [14] та ін. Питанням освіти дорослих займалися багато зарубіжних дослідників, серед яких Дж. Д'юї, М. Ноулз, П. Джарвіс, А. Роджерс, Р. Сміт, Ш. Мерріам, Р. Дейв, А. Роуд та ін. Поміж вітчизняних та російських вчених необхідно виділити Н. А. Абашкіну, С. Г. Вершловського, Н. Г. Нічкало, С. І. Синенко, Є. І. Степанову, О. І. Огієнко, С. О. Сисову, Л. О. Ковальчук, С. І. Змієва, А. М. Мітіну, Н. Г. Протасову, М. Громкова, Л. Даниленко, В. Олійник, Т. Сорочан та ін.

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями. Тема дослідження є складовою частиною загальної проблеми наукових досліджень Інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Теорія та технологія навчання в процесі підготовки та підвищення кваліфікації».

Мета роботи – розглянути деякі аспекти освіти дорослих та професійної підготовки учителів фізичної культури в системі неперервної освіти.

Основним завданням було здійснити аналіз науково-педагогічної літератури щодо професійної підготовки учителів фізичної культури в системі неперервної освіти.

Результати дослідження. Освіта дорослих є підрозділом та невід'ємною частиною неперервної освіти, так званої «освіти впродовж життя». Вона вирішує складні питання сьогодення: конкурентоспроможність, можливість знайти необхідну нішу в суспільному житті для будь-якого індивіда з урахуванням його інтересів та особливостей. Згідно з матеріалами ЮНЕСКО пріоритетне завдання освіти дорослих – забезпечити людину комплексом знань та вмінь, необхідних для активної творчої життєвої позиції, вираженої в ефективній професійній та суспільній діяльності [15]. Н. Г. Ничкало зазначає, що «ідеї неперервної освіти беруть свій початок у сивій давнині; їх джерелом є релігійно-філософські уявлення і вчення про постійне духовне вдосконалення людини» [11]. Говорячи про неперервну освіту та освіту дорослих, С. О. Сисоєва наголошує на тому, що «кожен новий імпульс до навчання забезпечується внутрішнім саморухом і мотивацією людини, які є основою самої можливості подальшого її удосконалення», а також підкреслює що «усвідомлення кожною людиною необхідності навчання впродовж життя як соціального самозахисту і умови особистісної і професійної комфортності у швидкозмінному світі є вкрай важливим» [12]. Г. С. Богданова на основі аналізу праць С. Г. Вершловського, С. І. Змеєва та Н. Г. Протасової зазначає, що «найбільш ефективною освітньою сферою є система післядипломної педагогічної освіти, де відбувається інтенсивний розвиток професійної компетентності вчителів фізичної культури завдяки оновленню теоретичних знань, оволодінню сучасними технологіями навчання та виховання, зокрема фізкультурно-оздоровчими, організація самоосвіти педагогічних кадрів, що базується на андрагогічних засадах та організовується на основі кредитно-модульної розвивальної системи» [1].

Проведений аналіз наукових праць М. Громкової, Л. Даниленко, С. Змеєва, В. Олійник, Т. Сорочан та інших дослідників свідчить, що післядипломна освіта вчителів фізичної культури, як і вчителів інших спеціальностей, включає два періоди; курсовий і міжкурсний. Курси підвищення кваліфікації педагогічних кадрів – це основна форма навчання, яка забезпечує взаємодію всіх складників системи неперервної педагогічної освіти, розкриває слухачам шляхи використання теоретичних знань у їхній практичній діяльності. Науковцями Ю. Желєзняк, Т. Круцевич, Т. Ротерс та іншими доведено, що для того, щоб учитель фізичної культури реалізував себе в професійній діяльності на високому рівні, йому необхідно досконало володіти змістом дисциплін нормативної, професійної та практичної підготовки.

Необхідно також зазначити, що специфіка професійної діяльності вчителя фізичної культури проявляється в комплексному вирішенні оздоровчих, освітніх, виховних завдань у контексті формування фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я учнів у навчально-виховному процесі школи. На думку Ю. Д. Желєзняка, основу успішності професійної діяльності майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту складають два основних фактори – володіння технологією навчання і викладацької праці (технологічний компонент) і рівень практичної фізкультурно-спортивної підготовленості (руховий, спортивний компонент) [4]. Л. П. Суценок вважає, що «професійну підготовку майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту можна реалізувати повніше, якщо її головна мета буде полягати у професійно-особистісному розвитку майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту, вираженому перш за все в його здатності до постійного збагачення своєї духовної і професійної культури» [13]. О. В. Тимошенко зазначає, що «зміст професійної підготовки вчителя фізичної культури включає різні форми навчання, види підготовки, організаційно-методичне управління професійною підготовкою, до якого входять: використання засобів, методів і принципів, різні форми організації навчального процесу і моніторинг якості освіти, що складається з різних форм контролю, критерії готовності майбутніх фахівців (мотиваційний, когнітивний і діяльнісний) та професійну компетентність майбутнього вчителя фізичної культури, яка включає наступні компоненти: потрібнісно-мотиваційний, когнітивний, діяльно-технологічний та інтеграційний» [14].

Ю. В. Драгнев вказує, що «основною метою професійного розвитку особистості вчителя фізичної культури виступає досягнення вершини професійної діяльності та адаптація до виробничих умов конкретного навчального закладу» [3]. Науковець вказує, що «виявлення особливостей розвитку вчителя фізичної культури повинно сприяти зростанню ефективності процесу професійного становлення його особистості, уміння вдало інтегруватися в різні професійні організації з перших же днів самостійної роботи і успішності подальшого професійного зростання в умовах інформаційно-освітнього простору української освіти» [3]. Як вважає Ю. В. Голенкова, «учитель фізичної культури повинен мати повний спектр здібностей і вмінь» [2]. На думку вченої, «майбутньому учителю фізичної культури необхідні дидактичні, академічні, перцептивні, мовні, організаторські та комунікативні здібності» [2]. Ю. В. Голенкова вважає, що «специфіка уроків фізичної культури є одним із факторів, який збільшує інтенсивність та напруження діяльності вчителя» [2]. Як вказує Ю. В. Голенкова, «у зв'язку з цим важливою складовою структури діяльності майбутнього вчителя фізичної культури стають саморегулятивні дії» [2]. С. О. Ігнатенко зазначає, що «професійно-педагогічна підготовка вчителів фізкультури є сукупністю знань, навичок і умінь, оволодіння якими дає змогу працювати вчителем у школі, а також формування психологічних і моральних якостей особистості вчителя фізичного виховання, важливих для визначення характеру мети і завдань його педагогічної діяльності» [6]. На думку С. О. Ігнатенко, «професійна діяльність учителя фізичної культури спрямована насамперед на формування фізично досконалих, соціально активних, морально усталених, відданих Україні громадян» [6].

С. А. Захаріна вважає, що «особистісний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури є динамічною системою, яка розвивається та обумовлюється зовнішнім середовищем, організацією освітнього процесу у вищому навчальному закладі та проявляється в розвитку професійно-важливих якостей майбутнього вчителя фізичної культури, до яких віднесено: фізичні якості, креативність та емпатія, комунікативні та організаторські здібності. [5]. Як вказує Р. В. Клопов, «багато засобів фізичної культури і базовий обсяг теоретичних знань сприяють формуванню здорового способу життя у майбутніх учителів фізичної культури» [8]. Науковець зауважує, що «важливим фактором розвитку особистісних якостей у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців є засвоєння певної суми знань в області фізичного виховання й спорту, а також формування відповідних переконань, стереотипів поведінки, розвитку фізичних і психічних професійно значимих

якостей» [8]. Л. П. Кравцова зазначає, що при підготовці вчителя особливо важливо спиратися на вже сформовані запити та інтереси, розвивати в них внутрішню потребу у знаннях, використовуючи такі методи навчання, які б дозволили перетворювати інформацію як суспільну цінність в особисто значиме для майбутнього фахівця надбання [9]. Науковець наголошує, що формування мотивації вчителя фізичної культури вимагає, по-перше, набуття знань, умінь і навичок для виконання своїх професійних завдань; по-друге, стимулювання з боку викладачів при творчому плануванні й організації навчальної роботи з фізичного виховання (проведення комплексних уроків з фізичного виховання, організація позакласних форм фізичного навчання, практика нових форм фізкультурно-оздоровчої роботи) [9]. І. К. Латипов виділяє три рівні сформованості професійно-педагогічної спрямованості особистості вчителя фізичної культури: власне педагогічна спрямованість, в основі якої лежать мотиви: соціальна важливість праці педагога з фізичної культури і спорту; привабливість роботи з дітьми, молоддю; індивідуальні здібності і схильність до даної професії; наслідування своєму вчителю, тренеру, особистому кумиру в спорті; сімейні традиції; власний спортивний досвід; спрямованість на фізичну культуру і спорт, в основі якої лежить мотив можливості займатися улюбленим видом спорту і прагнення до спортивної кар'єри; ситуативна спрямованість, в основі якої лежать такі мотиви, як прагнення отримати вищу освіту, збіг обставин та інші [10].

Є. П. Ільїн указує, що завданнями такої спеціальної підготовки учителів фізичної культури повинні стати: формування мотивації та інтересу майбутніх фахівців до нових ідей і засвоєння передового досвіду; навчання методам пошуку і відбору інформації про інновації; розвиток здатності перенести інноваційний досвід у власну педагогічну діяльність; формування інтересу і здатності до розробки нововведень; навчання основам науково-дослідницької діяльності, організації та проведення педагогічного експерименту; передача власного інноваційного досвіду [7].

ВИСНОВКИ. Отже, на основі аналізу науково-педагогічної літератури, можна зробити висновок, що проблема професійної підготовки учителів фізичної культури в системі неперервної освіти є актуальною на сучасному етапі розвитку нашої держави.

ПЕРСПЕКТИВИ. Вбачаємо у створенні сучасного навчально-методичного супроводу системи неперервної фізкультурної освіти та створенні мультимедійних дидактичних засобів, спрямованих на підвищення якості професійної підготовки учителів фізичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданова Г. С. Розвиток професійної компетентності вчителів фізичної культури у післядипломній педагогічній освіті [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Богданова Г. С. Держ. закл. «Луганськ. нац. ун-т імені Т. Шевченка». – Луганськ, 2012. – 20 с.
2. Голенкова Ю. В. Психологічний аналіз праці вчителя фізичної культури [Текст] / Ю. В. Голенкова // Теорія і методика фізичного виховання – 2008. – № 6. – С. 6-10.
3. Драгнев Ю. В. Проблеми професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору: акмеологічний підхід [Текст] / Ю. В. Драгнев // Теорія та методика фізичного виховання. – Харків, 2010. – Вип. 07(69). – С. 9-13.
4. Железняк Ю. Д. Подготовка специалистов по физической культуре и спорту в системе педагогического образования [Текст] / Ю. Д. Железняк // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 5. – С. 47-53.
5. Zaharina Je. A. Profesijna pidgotovka majbutnih uchyteliv fizychnoi kultury do pozaklasnoi ta pozashkilnoi ozdorovchovyhovnoi roboty: teoriya ta metodyka [Текст] : monografija / Je. A. Zaharina – Zaporizhzhja : Klasych. pryvat. un-t, 2012. – 439 s.
6. Ignatenko S. O. Pidgotovka majbutnih uchyteliv fizychnogo vyhovannja do formuvannja moralnyh jakostej molodshyh shkoljariv [Текст] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Ignatenko Suzanna Oleksandrivna. – M., 2007. – 235 s.
7. Ylyn E. P. Psihologija fizycheskogo vospytanyja [Текст] : [uchebn. posobyje dlja studentov ped. un-tov po spec. № 2114 «Fyz. vospytanye»] / E. P. Ylyn. – M. : Prosveshhenye, 1987. – 287 s.
8. Kravcova L. P. Razvytye gotovnosti budushhego uchytelja fizycheskoj kultury k vneurochnoj dejatel'nosti so shkolnykamy [Текст] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.08. / Kravcova L. P. – Cheljabynsk, 2010. – 23 s.
9. Nychkalo N. G. Neperervna profesijna osvita jak filosofska ta pedagogichna kategorija [Текст] / N. G. Nychkalo // Neperervna profesijna osvita: teoriya i praktyka : nauk.-metod. zhurnal. – Kyiv, 2001. – Vyp. 01. Ch.1. – S. 9-23.
10. Sysojeva S. O. Interaktyvni tehnologii navchannja doroslyh: navchalno-metodychnyj posibnyk / Sysojeva S. O.; NAPN Ukrainy, In-t pedagogichnoi osvity i osvity doroslyh. – K.: VD «ЕКМО», 2011.– 320 s.
11. Sushhenko L. P. Profesijna pidgotovka majbutnih fahivciv fizychnogo vyhovannja ta sportu (teoretyko-metodologichnyj aspekt) [Текст] : monografija / L. P. Sushhenko. – Zaporizhzhja : ZDU, 2003. – 442 s.
12. Tymoshenko O. V. Optyimizacija profesijnoi pidgotovky majbutnih vchyteliv fizychnoi kultury [Текст] : monografija / O. V. Tymoshenko. – K. : NPU imeni M. P. Dragomanova, 2008. – 421 s.
13. unesco. The General Conference Adopts a Recommendation on Adult Education // Adult Education Informational Notes., – P., 1977. – № 1, P.2

Володько І. В., Кудін А. П.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ СЕРЕДОВИЩА В ІНТЕРНЕТІ: ВІРТУАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

У роботі розглядається питання використання дистанційних технологій навчання в підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. Визначені необхідні умови для організації навчального процесу за традиційними формами навчання з використанням дистанційних технологій. Показано приклади реалізації цих умов в Інституті фізичного виховання і спорту НПУ ім. М. П. Драгоманова.